

Till kulturnämnden

Anmälan av kompletterande uppgifter till förvaltningens tjänsteutlåtande 1979-09-12 avseende förslag till utställningar i Kulturhuset

I enlighet med önskemål från nämndens delegation 1 1979-09-19 får förvaltningen härmed anmäla kompletterande uppgifter beträffande utställningsförslagen "Framtidslandet" på Galleriet och "Sol eller uran" på Löpsedeln och i Allrummet i Kulturhuset.

Beträffande tillkomsten av utställningsprojektet "Framtidslandet" kan inledningsvis nämnas att detta har sin utgångspunkt i ett utställningsförslag "Änglamakare" av Henck Wognum. Förslaget överlämnades mera konkret formulerat till konstavdelningen i november 1978 och beräknades till sin omfattning kunna uppta en del av Galleriets utställningsyta. Efterhand har därefter ytterligare förslag tillkommit, vilka till sin karaktär var sådana att de kunde tänkas samspela med Henck Wognums förslag i ett projekt för hela Galleriet. Den gemensamma nämparen för de i övrigt helt olikartade inslagen har varit att projektet skall kunna upplevas som en "tankeväckande vision" inför 1980-talet.

Utställningen "Framtidslandet" aktualiserar konstens vilja att motverka förintelse = förgänglighet. Denna vilja är som bekant historisk och torde ha funnits från det att begreppet "konst" har uppstått. Tidigare var visionerna kanske i första hand religiösa - i vår tid har de ersatts av drömmen om ett mänskligare samhälle och liv. Precis som förr i tiden, när man vill nå himlen genom att i målade bilder varna för helvetet, så kan man säga att konstnärerna på utställningen "Framtidslandet" vill låta eftertanken få kraft av framtidsvisionens udd och gestaltning.

Grunden till framtidstankarna och utställningsidén är som nämnts i första hand det nya decenniet, 80-talet, som leder tankarna till t ex Orwells litterära vision "1984". Också i den samtida svenska litteraturen finns exempel på att den utopiska beskrivningen av problemen i denna anda är aktuell.

Allmänt kan sägas att utställningens innehåll är lika med temat i konstnärernas arbeten. Dessa behandlar framtiden ur olika aspekter - satiriskt, kritiskt och poetiskt. Grundtonen kan tyckas pessimistisk men är som all konstnärlig-gestaltning - när den har kvalitet - i princip positiv. I detta fall kan den jämföras med äldre tiders "vanitas-motiv", förgänglighetsmotiv. Utställningen kan således närmast beskrivas som en uppmaning till eftertanke inför framtiden. Frågor som därvid kan komma att särskilt beröras gäller den tekniska utvecklingen, kärnvapen, kärnkraft, miljöförstöring, den nya genetiska forskningen, social och materiell förslumning etc samt vårt gemensamma ansvar för utvecklingen. Som en ström genom stora delar av utställningen går en vilja till att varna om det mänskliga, en hoppfullhet "trots allt".

Enligt de skissartade framställningar som ligger till grund för konstavdelningens överväganden och bedömningar kommer ovannämnda frågeställningar att gestaltas såväl på ett mycket abstrakt som på ett konstnärligt-konkret plan, men på ett sätt som främst vill ge eftertanken en emotionell stimulans. Det måste dock understrykas att projektet av naturliga skäl ännu befinner sig i ett skede, där den slutliga utformningen av de grundläggande idéerna i detalj ej låter sig närmare beskrivas, vare sig till form eller innehåll. Det handlar här om ett konstnärligt gestaltande av idéer med en delvis gemensam inriktning. Det kan dock redan nu sägas, att de mer omfattande större inslagen i projektet är att uppfatta som signerade verk av respektive konstnär, i princip på samma sätt som att ett antal konstnärer i övrigt beräknas bidra till utställningen med enskilda signerade verk av olika slag.

Vad gäller innehållet i den katalog som förutsättes kunna produceras i anslutning till utställningen föreligger ännu ej någon färdig bedömning. Bland de idéer som diskuterats är att katalogen bl a skulle kunna innehålla ett antal artiklar under en gemensam samlingsrubrik "Förväntningar på 80-talet", där företrädare för olika konstområden behandlar möjligheter och behov när det gäller det kommande decenniets utveckling inom ex vis konst, teater, musik osv.

Den uppföljande pedagogiska verksamheten i form av program, debatter och föredrag har inte heller kunnat planeras närmare i avvaktan på det beslutsunderlag som erfordras. Programdelen av projektet beräknas dock kunna utformas som en förlängning av utställningens tematiska innehåll. Hittills har endast diskuterats möjligheten att bl a i utställningens östra del i anslutning till Roj Fribergs bilder visa filmer som t ex Fritz Langs "Metropolis" samt Tarkovskys "Solaris". Dessutom har diskuterats möjligheten av ett offentligt "Teach-in" om 80-talets litteratur och poesi.

Vidare kan nämnas att vissa idéer finns att om möjligt i Studio 4 arrangera en utställning som ger en återblick på ovannämnda tidigare föreställningar och beskrivningar av "framtidsländ" alltifrån antiken till utopister som Campanella (författare till "Solstaten") och More ("Utopias" författare) fram till 1800-talets av den framväxande industrialismen präglade visionärer.

Som tidigare angivits i tjänsteutlåtande 1979-09-12 beräknas utställningen "Framtidsländet" i viss utsträckning kunna fungera i ett samspel med den 1979-08-22 anmälda utställningen "Sol eller uran".

Till skillnad mot den föreslagna utställningen "Framtidsländet" på Galleriet är projektet "Sol eller uran" på Löpsedeln och i Allrummet av en mera utpräglad fakta-karaktär med ett mera begränsat tematiskt innehåll. Den slutrapport, som framlagts av Sekretariatet för framtidsstudier, är resultatet av ett uppdrag från regeringen 1974 och ursprungligen givet även till den dåvarande Energipolitiska delegationen. 1975 övergick ansvaret för detta uppdrag helt till Sekretariatet för framtidsstudier. Slutrapporten heter "Sol eller uran - att välja energiframtid, slutrapport från projektet Energi och samhälle". Rapporten har utgivits av Liber förlag i dess serie "Framtid bilder".

I en sammanfattning av rapporten betonas främst, å ena sidan nödvändigheten av att frigöra sig från oljeberoendet och andra miljöfarliga energiformer, å andra sidan vikten av att bibehålla valfriheten när det gäller olika energislag. Detta skall ske genom att - jämsides med den redan utvecklade kärnkraften - även förutsättningarna för att utnyttja alternativa energikällor som sol och andra förnyelsebara energikällor utvecklas.

Det engagemang i projektet som föreslagits från Konstfackskolans och Konsthögskolans sida har av förvaltningen förutsatts vara att i utställningsform illustrera rapportens faktainnehåll. Även detta projekt beräknas få en pedagogisk uppföljning i form av ex vis debatter, vilka avser att möjliggöra en allsidig behandling av energivalproblematiken.

Projektet, som föreslogs konstavdelningen i mars 1979, torde kunna ses som ett användbart underlag för den debatt om energivalproblematiken som under den tid som planeringen pågått kommit att bli särskilt aktuell.

Den katalog som planeras kommer att framställas av Sekretariatet för framtidsstudier och utgöra ett koncentrat av ovannämnda rapport. (nämns följande)

Till ytterligare förtydligande av vissa ansvarsfrågor kan/i anslutning till det generella mönster som presenterats i samband med kulturhusutredningen¹⁾ Det politiska ansvaret för att det aktuella projektet genomförs och att medel härför ställs till förvaltningens förfogande åvilar kulturnämnden. Det instruktionsmässiga ansvaret för att projektet genomförs i enlighet med fattade beslut ska utkrävas av förvaltningschefen. Genomförandansvaret åvilar chefen för konstavdelningen (överintendenten), som i viss utsträckning delegerar handläggansvaret för de olika i projektet ingående delarna till utställningsansvariga intendenterna och museilektorn.

Inom ramen för av nämnden fattade beslut kommer förvaltningen att på sedvanligt sätt genom kontrakt knyta de tre konstnärerna Roj Friberg, Henck Wognum och Lennart Mörk till utställningen "Framtidslandet" för att dessa inom den givna ramen - och självfallet med sedvanlig konstnärli yttrandefrihet - skall utforma sina resp delar av utställningen. Samma förhållande gäller för de kommande katalogmedarbetarna. Sekretariatet för framtidsstudier kontrakteras för katalogen om utställningen "Sol eller uran" medan Konstfackskolan och Konsthögskolan kontrakteras för den visuella presentationen av den aktuella rapportens innehåll.

"Framtidslandets" karaktär av konstutställning med såväl övergripande rumsliga gestaltningar som infogade enskilda verk av mer konventionell konstföremålskaraktär upphäver inte att utställningens tyngdpunkt är ett mångskiftande tema. Detta är avsett som underlag för debatt och dess delvisa replipunkt i projektet "Sol eller utan" förstärker den temabestämning som föranlett förvaltningen att föreslå att utställningen medges befrielse från entréavgift. Parallellen till det s k Epokprojektet är klar; den i detta projekt ingående utställningen på Galleriet av framför allt den måleriska konsten under perioden 1900 - 1920 ansågs så intimt höra samman med projektets övriga delar att en speciellt markerad svåråtkomlighet inte ansågs försvarbar.

1) Ifrågasvarande avsnitt i kulturhusutredningen bifogas (OBS preliminär lydelse).

Förvaltningen hemställer att kulturnämnden godkänner denna ansökan.

Hans Waldenström

Beate Sydhoff

Folke Olsson